

кожної простої людини. Він розумів народ, наче покинуту сироту, до якої треба було обов'язково заговорити, аби повести в освічений світ». Мудрі думки А. Шептицького, його вислови стали крилатими, перетворилися на афоризми: «Жити за совістю – важливіше за будь-які віросповідання»; «Ключ до перетворення України знаходиться в ній самій. Нам важко змінити зовнішні обставини, проте в нашій волі змінити себе»; «Ані багатство, ані влада, ані могутність і сила не окупить глупоти й не заступить мудрости; без мудрости сила чи значення буде в найліпшій разі робити враження якогось фізичного рідкісного явища, а лише мудрість буде імпонуючим духовним людським явищем»; «Найголовніший чинник єдності – українська мова».

Загальний рівень риторики в Україні на межі ХІХ–ХХ ст., як і у світі в цілому, помітно знижується. Піднесення спостерігається лише у сфері академічного красномовства. Тоталітарний режим не сприяв пошуку способів втілення думки у вишуканому слові. Риторичку припиняють викладати в університетах і школах, у філологічній освіті вона почасти поглинається теорією літератури. Ця криза в риторичці не торкнулася хіба що церковної риторики.

Отже, національний ренесанс першої половини ХХ ст. був приречений на загибель в умовах тоталітарного режиму. Планова та невблаганна русифікація України цього періоду аж ніяк не сприяла розквіту української риторики.

ЧИТАННЯ ЯК ВИД НАВЧАЛЬНОЇ ІНШОМОВНОЇ МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Галкін О. В., старший викладач

*Національний аерокосмічний університет імені М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Метою даної статті є розглянути читання як вид навчальної іншомовної мовленнєвої діяльності в немовних закладах вищої освіти. Читання починається на просунутому етапі навчального процесу, коли досягнуто розуміння того, що читання – це спілкування не безпосереднє, а спілкування через текст, створений автором.

Зазвичай у студентів складається думка, що читання є перекладом тексту й для розуміння тексту необхідно знати кожне слово в ньому. Це не вірно. Слід звернути увагу на два важливих правила:

1. Читати не означає перекладати.
2. Для розуміння тексту необов'язково знати кожне слово.

Читання як вид мовленнєвої діяльності означає «проникнення» в іншомовний текст і дане «проникнення» може виглядати наступним чином. Робота над текстом починається до читання (Передтекстовий етап). Студент ставить питання: «Я знаю про зміст тексту більше, ніж я думаю». Студент звертає увагу на заголовок тексту, який називає тему, а більшість

тем студенту вже відома. Далі необхідно визначити жанр тексту, його форму та структуру. Для цього необхідно звернути увагу на ілюстрації, які роблять текст більш видимим. Потім звертає увагу на слова. Деякі з них, можливо, виділені, про значення невідомих слів можна здогадатися: вони можуть бути інтернаціональні, однокореневі. У разі сумніву контекст може допомогти здогадатися про незнайоме слово на основі знайомого, оскільки основна інформація тісно пов'язана з внутрішньою структурою тексту, з розвитком думки та дії. Дуже важливо брати до уваги особливо значущі з'єднувальні елементи речення й тексту: сполучники, займенники. Вони допомагають дізнатися, як розвиваються події. І тільки на завершальному етапі «проникнення» в текст може знадобитися словник. Він може бути використаний у винятково складних ситуаціях.

Під час читання як виду навчальної іншомовної мовленнєвої діяльності можуть бути корисними наступні вправи для формування техніки читання:

1. На зміцнення графемно- фонемних зв'язків:
  - називання букв;
  - знаходження заданих букв в алфавіті;
  - називання букв в конкретному слові;
  - визначення букв і звуків у слові;
  - угруповання слів за певним звуком, буквою.
  - опис – запис – прочитання слів відповідно до певних ознак.
2. На співвіднесення форми зі значенням:
  - знаходження однокореневих слів;
  - знаходження в ряду слів прикметників в порівняльному ступені – знаходження дієслів у минулому часі тощо.
3. На розвиток мовної здогадки:
  - переклад слів заїхньою структурою;
  - знаходження слів-інтернаціоналізмів.
4. На розвиток імовірнісного прогнозування:
  - відновлення слова за частинами;
  - заповнення пропусків артиклями;
  - вибір іменника згідно з даними прикметниками.
5. На угруповання слів у смислове ціле:
  - читання по синтагмах;
  - знаходження в ряду словосполучень, що позначають час, місце.
6. На розпізнавання груп граматичних форм:
  - знаходження дієслів, іменників.
7. На відпрацювання інтонації:
  - читання за диктором;
  - виразне читання;
  - читання з інтонаційної розміткою;
  - звернене читання.

Усім цим вправам можна надати ігровий характер (розшифровка тайнопису, світлової реклами, складання ребусів). Завдання такого характеру перетворюють оволодіння технікою читання на цікавий, креативний процес.

ФУТУРОШОК ЯК ФАКТОР СУЧАСНОГО СОЦІАЛЬНОГО ЖИТТЯ

Колотова Л.В., канд. соц. наук

*Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Стрімкі зміни, що відбуваються в суспільстві, вимагають реформування соціальних інститутів і в першу чергу інституту вищої освіти. У системі вищої освіти повинні бути закладені перспективи на майбутнє, що випереджають сучасність і задають вектор розвитку. У ХХІ столітті таким вектором є інформаційне суспільство, супутниками якого є інформатизація та віртуалізація соціального життя.

Формування і розвиток нового типу суспільства в умовах інформатизації та віртуалізації соціального життя відбувається тут і зараз. І саме тому ми спостерігаємо феномен, детально описаний Елвіном Тоффлером ще в 1970 році – футурошок. Сам термін був введений в обіг Тоффлером ще в 1965 році для опису руйнівного стресу і втрати орієнтації, які викликають у індивідів дуже великі зміни, що відбуваються за дуже короткий час. Іншими словами, в умовах надшвидкісних соціальних трансформацій, свідками та учасниками яких ми є сьогодні, соціальна адаптивність може бути неуспішною для значної частини населення внаслідок об'єктивних причин, а саме – обмеженої швидкості людської реакції.

В даний час в тій чи іншій мірі «шок майбутнього» відчувають представники різних соціальних груп, в першу чергу це люди середнього віку і старших поколінь. Демографічний критерій в цьому випадку є найбільш об'єктивним, на відміну, наприклад, від рівня освіти чи соціального статусу. Проблема в тому, що основне навантаження соціально-активної і продуктивної діяльності припадає саме на ці категорії населення. Молодь через збільшення тривалості навчання і соціально-психологічні (і фізіологічні) особливості своєї вікової когорти менш залучена в соціально-корисну діяльність. Таким чином, функціонування соціальних інститутів, зокрема інституту вищої освіти, залежить від ефективності роботи людей середнього і старшого віку. А ефективність їх роботи залежить від рівня їх адаптивних здібностей.

Слід враховувати, що футурошок може виражатися не тільки в соціальній дезорієнтації. В умовах такого стресу і соціального тиску, викликаних занадто великою швидкістю зміни оточення, закономірним є виникнення захисної реакції. «Шок майбутнього» також проявляється в зовнішньо ірраціональному опорі змінам, яке виявляють як окремі